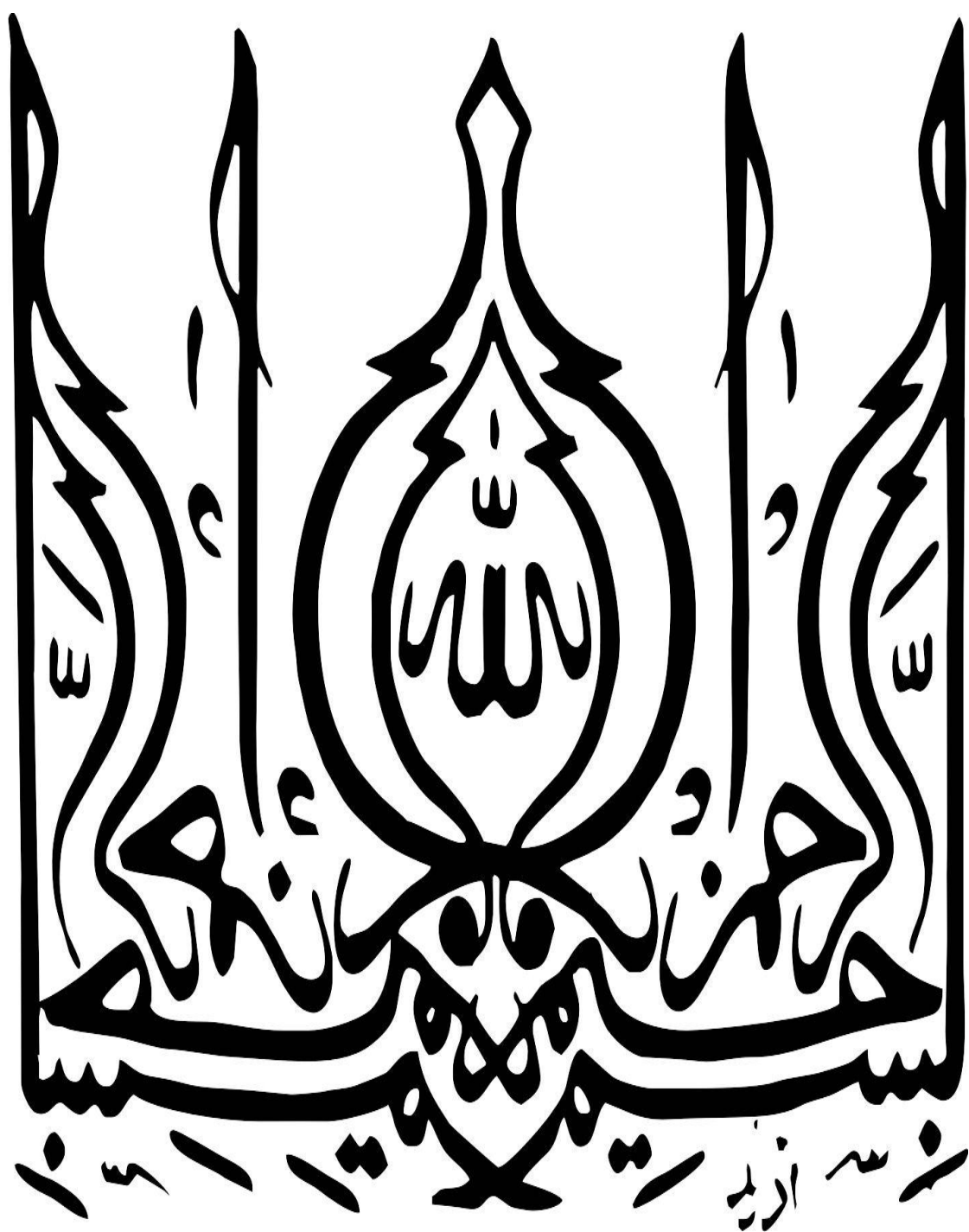

پروژه تحقیقاتی دوره کارشناسی

موضوع: آشنایی با جرم پولشویی

استاد راهنما: جناب آقای دکتر علی قاسمی

دانشجو: توحید کریمی

فهرست مطالب:

پیشگفتار:..... ۵

فصل اول: کلیات

مبحث اول: مفهوم و تعریف پولشویی:..... ۸

الف: از دیدگاه حقوق ایران..... ۸

ب: از دیدگاه حقوق بین الملل..... ۹

ج: از دیدگاه دکترین حقوقی:..... ۱۰

مبحث دوم: تاریخچه پولشویی:..... ۱۲

مبحث سوم: عناصر و ارکان تشکیل دهنده جرم پولشویی:..... ۱۳

الف-عناصر تشکیل دهنده جرم پولشویی:..... ۱۳

ب-ارکان تشکیل دهنده جرم پولشویی:..... ۱۵

مبحث چهارم: تطهیر مال در اسلام:..... ۱۶

فصل دوم: مراحل و آثار پولشویی

مبحث اول: مراحل پولشویی: : ۱۸.....

الف- استقرار: ۱۹.....

ب- تبدیل: ۱۹.....

ج- ادغام: ۲۰.....

مبحث دوم: آثار پولشویی: ۲۰.....

نتیجه گیری: ۲۲.....

منابع و مآخذ: ۲۵.....

((...وَلَا تَبْدُلُوا الْخَيْثَ بِالْطَّيِّبِ...))

((...و مال بد را به مال خوب تبدیل نکنید...))

((آیه ۲ سوره مبارکه نساء))

پیشگفتار:

خوشبختانه ((لایحه مبارزه با پولشویی)) پس از چند سال مسکوت ماندن و باتغییراتی عمده جهت تامین نظر شورای نگهبان در تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۲ به تصویب مجلس و در تاریخ ۱۳۸۶/۱۱/۱۷ به تایید شورای محترم رسیده که هم اکنون تحت عنوان ((قانون مبارزه با پولشویی)) مشتمل بر دوازده ماده و هفت تبصره درایران لازم الاجرا و آیین نامه آن نیز در تاریخ ۱۳۸۸/۹/۱۱ به تصویب هیأت وزیران رسیده است. قانونگذار از جرم پولشویی که برگردان فارسی واژه "money laundering" می باشد تعریفی ارائه نداده است. فقط در ماده ۲ از قانون به ذکر اعمال و رفتارهایی که منتج به مخفی ماندن منشأ و ماهیت عواید مجرمانه می شود بسنده کرده است. با این وصف با استناد به همین ماده تعریف زیر را می توان استخراج نمود: ((پولشویی عبارتست از مخفی کردن منبع اصلی اموال ناشی از جرم و پاک نمایاندن آنهاست)). علی رغم قدیمی بودن این عمل، تنها از حدود دهه هشتاد قرن بیستم میلادی شروع به جرم انگاری آن در کشورهای مختلف جهان شده است. از همان زمان سازمان ملل متحد نیز طرفدار شناخته شدن این نوع جرم بوده اند. زیرا امروزه بخش عظیمی از جرائم به ویژه آنهایی که فراملی اند، با انگیزه کسب سود صورت می یابند و ارتکاب جرم، تبدیل به یک تجارت پرسود در سطح جهان شده است، به طوریکه گاه از اصطلاح تجارت جرم (business of crime) استفاده می شود. بدین ترتیب بهترین راه مقابله با جرم منشأ جلوگیری از استفاده

مرتکبان به ویژه سران سازمانهای تبهکار از عواید ناشی از فعالیت مجرمانه است. بدین وسیله انگیزه مجرمان برای ارتکاب جرم منشأ نیز تضعیف می شود. همانطور که مثلاً اگر سارقان بالقوه از عدم امکان تبدیل مال مسروق به پول یا مال دیگری مطمئن باشند انگیزه چندانی برای ارتکاب سرقت در آنها باقی نمی ماند.

قرار گرفتن کشور ما در مسیر ترانزیت کالا (اعم از کالاهای قانونی و غیر قانونی) میان شرق و غرب، مجاورت با کشورهایی که جرایم سازمان یافته منشأ در آنها ارتکاب می یابد (تولید و قاچاق مواد مخدر) و یا عواید ناشی از پولشویی در آنها به مصرف می رسد فعالیتهای تروریستی و ایجاد نا امنی های متعدد در منطقه و عواملی از این دست، ایران را به کشوری مستعد برای پولشویی تبدیل نموده است. متأسفانه علیرغم حساسیت موضوع اقدامات قانونی موثری تا همین اواخر از سوی جمهوری اسلامی ایران انجام نگرفته بود، که این امر باعث ورود زیانهای فراوانی به کشور گردیده و انتقادات بسیاری از سوی جامعه بین المللی را به همراه داشته است تا اینکه قانون فوق الذکر به تصویب رسید. از طرفی نظر به ((سازمان یافته بودن)) و ((فرا ملی بودن)) پولشویی نمی توان این واقعیت رو کتمان کرد که نظم و امنیت داخلی هر کشوری عمیقاً با نظم و امنیت بین المللی پیوند خورده است. همین پیوند سبب شده است که تعاملات بین کشورها به شکل اسناد بین المللی دو یا چند جانبه نمود پیدا کند. اقدامات بین المللی در خصوص لزوم مبارزه بین المللی با پولشویی نیز از این واقعیت جدا نیست. و تاکنون چندین سند بین المللی و توصیه نامه به امضاء و تصویب تابعین جامعه بین المللی رسیده است. سه معاهده مهم و یک توصیه بین المللی می باشد که ایران دو فقره از این اسناد را مورد تصویب و به آنها الحاق شده و یک فقره دیگر نیز در حال امضا است؛

۱- کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با قاچاق مواد مخدر و داروهای روانگردان مصوب ۲۰ دسامبر

۱۹۸۸-وین (الحاق ایران به موجب ماده واحده ۳/۹/۱۳۷۰)

۲- کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد مصوب ۳۱ اکتبر ۲۰۰۳-مریدا (الحاق ایران به موجب

قانون الحاق ۱۳۸۷/۷/۳۰)

۳- کنوانسیون سازمان ملل متحد علیه جرایم سازمان یافته فرا ملی مصوب اکتبر ۲۰۰۰-پالرمو (ایران این

سند را امضاء نموده است و به آن ملحق نشده است.)

۴- چهل توصیه ((گروه ضربت اقدام مالی)) موسوم به ((فتف)) (fatf) مصوب کشورهای عضو گروه

هشت (G-8)

تذکر: در خصوص استعمال کلمه ((پولشویی)) واژه هایی چون؛ پاکسازی پول، تظهير پول، شست و شوی

اموال کثیف ناشی از جرم در کتب و مقالات نیز استفاده شده است اما چون در عنوان ((قانون)) از واژه

((پولشویی)) استفاده شده، در این پژوهش نیز همین کلمه به کار رفته است.

فصل اول: کلیات

مبحث اول - مفهوم پولشویی:

تعدادی از جرایم وجود دارند که سودی هنگفت برای مرتکبان آن به ارمغان می آورند، این سود هنگفت برای آنکه بتواند مورد استفاده بعدی مرتکبان قرار گیرد و در ضمن توجه مقامات و مامورین دولتی رو به خود جلب نکند باید سلسله مراتبی رو بگذارند تا ظاهری مشروع و قانونی به خود بگیرد، به این عمل پولشویی می گویند: به عبارت دیگر پولشویی فرآیندی است که طی آن درآمد ناشی از جرایمی مانند قاچاق مواد مخدر، قاچاق اسلحه و کالا، قاچاق انسان، رشوه، اخاذی، کلاهبرداری و... را که پولی نامشروع و غیر قانونی است، به پول مشروع و قانونی تبدیل می شود. این جرم ممکن است توسط همان مرتکبان جرم منشأ یا افراد دیگری انجام شود در هر صورت به این جرم باید به منزله جرمی مستقل و جدا از جرم منشأ نگاه شود.

جرم منشأ جرمی است که در نتیجه ارتکاب آن، درآمدی به دست آمده باشد (مثلاً سرقت، اختلاس یا کلاهبرداری) و به واسطه درآمدی که برای سارق، مختلس و کلاهبردار ایجاد می کنند، نسبت به پولشویی جرم مبنا محسوب می شود چون ابتدا باید در اثر وقوع این جرایم درآمدی ایجاد شود، سپس این درآمد تطهیر شود.

الف: از دیدگاه حقوق ایران:

بر اساس ماده ۲ قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۸۶/۱۱/۱۷ پولشویی عبارت است از:

الف) تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از فعالیت های غیر قانونی با علم به اینکه به طور مستقیم یا غیر مستقیم در نتیجه ارتکاب جرم بدست آمده باشد.

ب) تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان کردن منشاء غیر قانونی آن با علم به اینکه به طور مستقیم یا غیر مستقیم ناشی از ارتکاب جرم بوده، کمک به مرتکب به نحوی که وی مشمول آثار و تبعات قانونی آن جرم نگردد.

ج) اخفاء یا پنهان کردن یا کتمان کردن ماهیت واقعی، منشاء، محل، نقل و انتقال، جابه جایی یا مالکیت عوایدی که به طور مستقیم یا غیر مستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.

بنابر این طبق تعریف ارائه شده توسط قانونگذار ایران: اولاً دارایی هایی موضوع پولشویی قرار می گیرند که منشاء غیر قانونی داشته و عواید آن مجرمانه تلقی گردد ثانیاً عملی پولشویی است که عالماً به منظور قانونی جلوه دادن این اموال، سازماندهی و اجرایی شده باشد. ثالثاً با پنهان سازی منشاء و ماهیت، شناسایی منبع اصلی این عواید ممکن و دشوار می گردد. اما همانطور که ملاحظه می گردد قانونگذار ایران از ارائه تعریفی صریح در مورد پولشویی خودداری کرده و به ذکر مصادیق آن بسنده کرده است.

ب: از دیدگاه حقوق بین الملل:

مشی بسیاری از اسناد بین المللی نیز همین گونه بوده است. ولی با مروری بر مجموع تعاریف و توضیحاتی که در اسناد بین المللی حول پدیده پولشویی انجام گرفته می توان به این تعریف دست یافت که: «پولشویی فرآیندی است که طی آن درآمدهای با منشاء مجرمانه قانونی جلوه داده شده به تعبیر دیگر فرآیندی است

که طی آن منابع اصلی پول و عواید کثیف ناشی از جرم پنهان می شود.» در واقع منظور از پولشویی و منتهی غایت پولشویی مشروع جلوه دادن پول نامشروع است که بین این مسئله و «مشروع کردن پول نامشروع» تفاوتی وجود دارد به این نحو که مثلاً فردی مال کسی را گرفته، برود رضایت صاحب مال را جلب کند که این کار، کار پسندیده ای می باشد و به هیچ وجه قابل جای گرفتن در اسلوب های جرمی به نام پولشویی نخواهد بود بلکه منظور این است که پول های کثیفی را که از منابع نامشروع به دست آمده در روند مبادلات، نقل و انتقالات بانکی و مالی و امثال اینها وارد کنند و به عنوان دارایی های مشروع در تبادلات اقتصاد جامعه و عملیات مالی افراد قرار دهند با وجود آنکه چون پول را از منابع نامشروع بدست آورده اند و می بایست با آن برخورد حقوقی و قضایی شود و مصادره گردد، آن پول های آلوده را وارد سیستم اموال و دارایی های مشروع جامعه می کنند و به عنوان اموال مشروع و پاک جلوه می دهند مقصود از پولشویی اینگونه اعمال است (سخنان آیت الله هاشمی شاهرودی، همایش بین المللی مبارزه با پولشویی شیراز)

ج: ازدیدگاه دکترین حقوقی:

به تعبیر جفری رابینسون ((این اتفاق مانند سنگی است که درون حوضی انداخته شود، لحظه ای را که سنگ وارد آب می شود مشاهده می کنید، زیرا آب در آن نقطه تکان می خورد. وقتی سنگ فرو می رود لحظاتی امواج دیده می شوند و شما می توانید نقطه ای را که سنگ به آب خورده است پیدا کنید، اما به هر اندازه که سنگ بیشتر فرو میرود چین و شکن آب محو میشود. تا اینکه سنگ به کف حوض می رسد و دیگر آثار و علایمی از آن باقی نمی ماند و شاید پیدا کردن سنگ غیر ممکن شود این دقیقاً همان وضعی است که با پول تطهیر شده انجام میگیرد.))

میرمحمد صادقی در تعریف پولشویی بیان می دارد: «(منظور از تطهیر مال، مخفی کردن منبع اصلی اموال ناشی از جرم و تبدیل آنها به اموال پاک می باشد به طوری که یافتن منبع اصلی آنها غیرممکن یا بسیار دشوار گردد.)»

مهرآسا لطفی مرزناکی در تعریف پولشویی بیان می دارد: «(فرآیند مخفی کردن منبع اصلی اموال ناشی از جرم از طریق عبور از مجاری و کانالهای قانونی به گونه ای که شکل و ظاهر قانونی پیدا کند و یا یافتن منبع اصلی آن غیر ممکن یا بسیار دشوار گردد.)»

عبدالحمید خسروی در تعریف پولشویی بیان می دارد: «(پولشویی عبارتست از هر نوع عمل یا اقدام به عمل برای مخفی نمودن یا تغییر ظاهر هویت عواید نا مشروع یا غیر قانونی به طوری که وانمود شود از منابع قانونی یا مشروع حاصل گردیده است.)»

احد باقرزاده در تعریف پولشویی بیان می دارد: «(پولشویی فرآیندی است که به موجب آن فرد عالما و به قصد رهایی از عواقب مجرمانه، منبع اصلی درآمدهای حاصل از اعمال مجرمانه را مخفی نگه داشته و به این درآمدها جلوه ای پاک و حاصل از اعمال قانونی می بخشد.)»

مبحث دوم: تاریخچه پولشویی:

هیچ کس واقعا نمی تواند مطمئن باشد چه زمانی اولین پولشویی رخ داده است. به هر حال این اطمینان وجود دارد که پولشویی چندین هزار سال است که رایج بوده است. در چین حدود دو هزار سال قبل از میلاد مسیح، بازرگانان ثروشان را از حکمرانان مخفی می کردند. علاوه بر مخفی کردن، آنها ثروشان رو جابه جا می کردند و در مشاغل و تجارت، خارج از ولایات یا حتی خارج از چین سرمایه گذاری می کردند. آنها با این کار خود دو هدف عمده رو دنبال می کردند: یا جلوگیری از توقیف دارایی یا جلوگیری از وضع مالیات یا ترکیبی از هر دو. در مدت هزاران سال، مردم تکنیکهای پولشویی را برای جابجایی پول ناشی از جرم و همچنین غالباً برای مخفی کردن و انتقال پول به خارج از دسترس دولتها، مورد استفاده قرار می دادند.

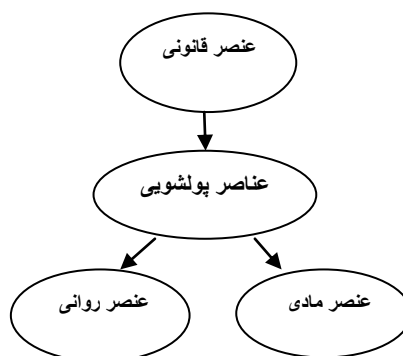
عده ای دیگر معتقدند که این اصطلاح از دهه ۳۰ به وجود آمد؛ یعنی زمانی که دولت آمریکا قمار را ممنوع کرد و بدان دلیل آل کاپون برای پنهان کردن عواید قمارخانه های خود و همین طور دیگر جرایم ارتكابی که شامل فحشا، قاچاق مواد الکلی، اخاذی و... به خریدن رخت شوی خانه ها مبادرت کرد تا بدین ترتیب منشأ غیر قانونی منافع حاصله را پنهان کند.

عده ای دیگر معتقدند که وجه تسمیه پولشویی نه به خاطر مالکیت رخت شوی خانه ها، بلکه به خاطر ساز و کاری که در این عملیات انجام می شود، است به این ترتیب که عواید حاصل از جرم در طول نقل و انتقالات به مالی مشروع و پاک تبدیل می شود مثل یک ماشین که آلودگی های لباس را از آن جدا کرده و پاک می کند.

این اصطلاح برای نخستین بار در زمان ریاست جمهوری نیکسون در جریان رسوایی واترگیت در سال ۱۹۷۳ به کار رفت و در سال ۱۹۸۲ نیز برای اولین بار در یک چارچوب حقوقی و قانونی مطرح گردید.

مبحث سوم: عناصر و ارکان تشکیل دهنده جرم پولشویی:

الف-عناصر تشکیل دهنده جرم پولشویی: با توجه به اصل قانونی بودن جرم و اصل اباحه، یکی از خصوصیات قانون مترقی آنست که جرم را تعریف نموده و عناصر آن را مشخص نماید. به عبارت دیگر باید عمل ممنوعه و عناصر تشکیل دهنده آن دقیقاً مشخص گردد که این عناصر در مورد جرم پولشویی عبارتند از:

۱-عنصر قانونی: هر عملی برای اینکه جرم شناخته شود نیاز به این دارد که ۳ عنصر در کنار هم قرار

گرفته و در آن واحد جرم را پدید آورند، که اولین آن عنصر قانونی جرم می باشد:

عنصر قانونی	
قانون مبارزه با پولشویی	
قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	
قانون نحوه اجرای اصل ۴۹ ق.اساسی مصوب ۱۳۶۳ مجلس شورای اسلامی	
قانون مبارزه با مواد مخدر سال ۱۳۶۷ مجمع تشخیص مصلحت نظام	
قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء اختلاس و کلاهبرداری مصوب ۱۳۶۷	
قانون مجازات اخلاگران در نظام اقتصادی کشور مصوب ۱۳۶۹	
قانون ممنوعیت اخذ پورسانت در معاملات دولتی مصوب ۱۳۷۲	
قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت مصوب ۱۳۷۲	
قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی در ارتباط با قاچاق کالا و ارز مصوب ۱۳۷۴ مجمع تشخیص مصلحت نظام	

۲- عنصر مادی: در ماده ۲ ق. مبارزه با پولشویی و در سه بند جداگانه مصادیق مختلف عنصر مادی جرم

پولشویی احصاء شده است که عبارتند از:

الف) تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از فعالیت های غیر قانونی با علم به اینکه به طور مستقیم یا غیر مستقیم در نتیجه ارتکاب جرم بدست آمده باشد.

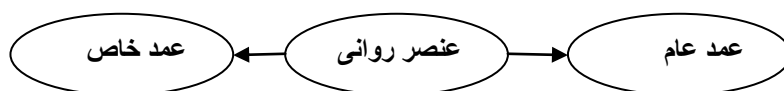
ب) تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان کردن منشاء غیر قانونی آن با علم به اینکه به طور مستقیم یا غیر مستقیم ناشی از ارتکاب جرم بوده، کمک به مرتکب به نحوی که وی مشمول آثار و تبعات قانونی آن جرم نگردد.

ج) اخفاء یا پنهان کردن یا کتمان کردن ماهیت واقعی، منشاء، محل، نقل و انتقال جابه جایی یا مالکیت عوایدی که به طور مستقیم یا غیر مستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.

۳- عنصر روانی: جرم پولشویی از جمله جرایم عمدی است که علاوه بر عمد عام نیاز به عمد خاص نیز دارد و در برخی موارد مقید به حصول نتیجه مجرمانه نیز می باشد:

۱.۳: عمد عام: تمامی اعمال و رفتاری که در بخش عنصر مادی جرم گفته شد باید با آگاهی و اراده مرتکب صورت بگیرد تا عنوان جرم پولشویی بر آن صادق باشد، بنابراین هریک از آنها که به صورت غیر ارادی مثلاً سهوی یا در حال خواب و مستی یا تحت اجبار و اکراه انجام گیرد، عنوان جرم پولشویی بر آن صادق نخواهد بود.

۲.۳: عمد خاص: انجام مصادیق عنصر مادی جرم پولشویی به صورت ارادی و آگاهانه برای تحقق این جرم کافی نیست و علاوه بر آن مرتکب جرم باید علم و اطلاع داشته باشد که این اعمال را در مورد اموال و عایدات حاصل از جرم انجام می دهد.

ب- ارکان تشکیل دهنده جرم پولشویی:

* پولشویی محدود به پول کثیف نمی شود و همه اموال نامشروع را در بر میگیرد.

*این جرم برخلاف تصور برخی لزوماً جرمی سازمان یافته نیست لذا مرتکب جرم پولشویی می تواند صرفاً یک نفر باشد.

*این جرم در زمره جرایم بین المللی است، زیرا در کنوانسیونهای بین المللی متعددی به این موضوع اشاره شده است.

*در نتیجه پولشویی مال نامشروع، مشروع و تطهیر نمی شود، بلکه اینگونه جلوه داده می شود.

*پولشویی جرم مستقلی است و جدا از جرایم منشأ در نظر گرفته می شود.

*جرایم منشأ محدود به جرایم خاصی نیست و هر جرمی را در برمیگیرد.

*هدف از پولشویی کسب در آمد و سود نیست، بلکه پنهان کردن منشأ نامشروع آنست.

*جرم پولشویی مؤخر بر جرایم منشأ می باشد و پولشویی نتیجه جرم منشأ نیست بلکه جرم مستقلی است.

*عواید حاصل از جرم هم شامل عواید مستقیم و هم شامل عواید غیر مستقیم می باشد.

*جرم پولشویی حیثیت عمومی است و بنابراین غیر قابل گذشت است هر چند که جرم منشأ قابل گذشت باشد. در حقوق جزا اصل بر غیر قابل گذشت بودن جرایم است مگر اینکه قابل گذشت بودن آن تصریح شده باشد.

مبحث چهارم - تطهیر مال در اسلام

در این مبحث به بررسی پولشویی یا تطهیر مال در اسلام خواهیم پرداخت. در واقع به دنبال این مسئله خواهیم بود که پدیده ای به نام پولشویی یا تطهیر مال در متون معتبر اسلامی سابقه ای داشته یا خیر؟

قبل از پاسخ به این پرسش ذکر دو نکته اهمیت دارد: اول اینکه در ابتدا باید عرض کرد که به طور کلی روح شریعت اسلامی با مسئله ای به نام طاهر جلوه دادن اموال نا مشروع تعارض دارد چه اینکه به طور آشکار این عملیات فرایندی مزورانه می باشد و در نهایت باعث فساد جامعه می گردد. اما نکته دیگری که در اینجا باید ذکر کرد این است که ظهور و بروز مسئله پولشویی یا طاهر جلوه دادن اموال نا مشروع به عنوان یک جرم پیچیده و خطرناک مربوط به قرن اخیر و مقارن با دوران بعد از جنگ جهانی دوم بوده بنابر این طبیعی است که ما انتظار این مسئله را نداریم که در آیات و روایات به تفضیلی در زمینه پولشویی برخورد نماییم.

- در ذیل ابتدا به بررسی آیات مربوط به تطهیر مال خواهیم پرداخت و سپس به بررسی روایات می پردازیم.

«یا ایها الذین امنوا انفقوا من طیبات ما کسبتم و مما اخرجنا لکم من الارض و لایتموا الخبیث منه تنفقون و لستم باخذیه الا ان تغمضوا فیه و اعلموا ان الله غنی حمید» (آیه ۶۷ - بقره) در تفسیر این آیه آمده است که مومنین صدر اسلام در جاهلیت اموال زیادی را از طریق ربا و نوعی تزویر کسب کرده بودند و بدین وسیله و با قصد و اراده می خواستند با زکات دادن و امثال آن، آن اموال را تطهیر کنند از این رو این آیه آن ها را از امثال این ترفندها منع می کند. اما واضح ترین شاهد مثال در مورد مسئله پولشویی آیه ۲ سوره نساء به شرح «...وَلَا تَتَّبِعُوا الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ...» می باشد.

در کلام معصومین علیهم السلام نیز بارزترین نمونه برخورد با مسئله تطهیر مال را می توان در کلام امیرالمومنین یافت. آنجا که در خطبه ۱۵ نهج البلاغه حضرت تنها دو روز پس از به خلافت رسیدن در سال ۳۵ هجری چنین فرمودند: «والله لو وجد تو قد تزوج به النساء و ملک به الاماء لرودته فان فی العدل سعة و من ضاق علیه العدل فالجور علیه افیق» به خدا سوگند! بیت المال تاراج شده را هر کجا که بیابم به صاحبان

اصلی آن باز می گردانم گر چه با آن ازدواج کرده یا کنیزی خریده باشند زیرا عدالت گشایش برای عموم است و آن کس که عدالت بر او گران آید تحمل ستم برای او سخت تر است.

همانطور که مشاهده می شود حالتی پیش بینی شده که افراد سعی دارند با خریداری کنیز یا مهر زنان قرار دادن اموال نا مشروع ماهیت واقعی اموال نا مشروع را منحرف کرده و تغییر دهند که امیر المومنین (ع) برای این اعمال ارزشی قائل نشده و حکم به بازگشت اموال به بیت المال داده هر چند مثلاً فرد با آن ازدواج کرده باشد و مال نا مشروع را مهر زنش قرار داده باشد.

از نمونه های فقهی مشابه با این مسئله نفی ایادی متعاقبه نام بود به این شرح که اگر مالی از کسی غصب شود و این مال در دست افراد متفاوت و متعددی بچرخد هیچ یک از این اعمال بخودی خود به رسمیت شناخته نمی شود و مالک اصلی حتی مال را اگر در دست نفر دهم نیز یابد می تواند آن را پس بگیرد.

فصل دوم: مراحل و آثار پولشویی

مبحث اول - مراحل پولشویی:

مجموعه اقداماتی که در نهایت به شست و شوی درآمدهای مجرمانه می انجامد مشتمل بر چند مرحله است. در این فرآیند عواید مذکور با گذر از مراحل مختلف وارد نظام مالی و فعالیتهای قانونی می شود و با پنهان ماندن منشاء آن ظاهری قانونی به خود می گیرد. بر این اساس رایج ترین و مقبولترین تقسیم بندی این فرآیند شامل سه مرحله استقرار، تبدیل یا لایه چینی، ادغام می شود:

الف - استقرار: اولین مرحله، استقرار و ورود نامیده می شود و در آن گردش فیزیکی وجوه نقد صورت میگیرد و درآمدهای مجرمانه نخستین گام را برای ورود به نظامهای مالی قانونی برمیدارند. در این مرحله وجوه نقد وارد سیستم شده و موجودی نقدی به صورت ابزاری از قبیل چک مسافرتی، حواله های پولی و غیره در می آید. مرحله ورود آسیب پذیرترین مرحله پولشویی است زیرا بیشترین شانس برای کشف منشأ غیر قانونی این پول است. این مرحله نمایان ترین، ظریف ترین و حساس ترین مرحله پولشویی است که عمدتاً شامل به جریان انداختن پولهای غیر قانونی در مسیرهای مشروع میشود. به طور کلی مرحله استقرار یا ورود به دلیل ضرورت برخورد فیزیکی و اینکه فرد پولشو مجبور است خودش را به جامعه قانونی با همه کنترل هایش نشان بدهد، از دیدگاه پولشویان خطرناکترین مرحله است زیرا امکان کشف در این مرحله بسیار زیاد است.

ب - تبدیل: دومین مرحله از روند پولشویی، شامل مجموعه ای از معاملات با هدف مخفی کردن منشأ اصلی پول از طریق جداسازی عواید حاصل از فعالیتهای مجرمانه از منشأ آن است. تلاش برای پنهان کردن منبع اصلی مالکیت در این مرحله با ایجاد لایه هایی از داد و ستدهای پیچیده مالی صورت میگیرد. اقدام اصلی در جهت پنهان کردن اثر جرم منشأ برای بی اثر کردن تعقیب قانونی مجرمین، در این مرحله صورت می پذیرد. و در این راستا پولهای نامشروع سپرده شده در مؤسسات مالی به چندین شعبه منشعب گردیده یا از درون چندین مؤسسه عبور داده شده تا به نحوی دست کاری می شوند که تنها یک چهره غیر حقیقی از مبداء ایجاد پول برجای می ماند.

ج- ادغام: در آخرین مرحله فرآیند پولشویی که از آن به جذب و درهم آمیزی، آب کشی و انسجام نیز

یاد می شود. پول غیرقانونی در یک نظام موجه مالی و اقتصادی ادغام میشود و سیمایی همچون دیگر

دارایی های مشروع به خود میگیرد. با انجام موفقیت آمیز این مرحله، تمیز ثروت قانونی و غیر قانونی از

یکدیگر بسیار دشوار خواهد بود.

وجه تسمیه این مرحله بدان سبب است که درآمدها به طور کامل در اقتصاد قانونی ادغام می شود. ابتدا وجه

نقد سرمایه گذاری شده و از طریق تعدادی عملیات مالی، درآمدهای حاصل از بزهکاری کاملاً در داخل

نظام مالی ادغام شده و می تواند برای هر هدفی مورد استفاده قرار گیرند. از اینرو کسانی که به مبادلات مواد

مخدر یا قاچاق کالا و... می پردازند در واقع با اختلاط پولهای آلوده مجدداً با قدرت بیشتری نهادهای سالم

و واقعی کشور را نشانه میگیرند.

مبحث دوم- آثار پولشویی:

هدف شمارزایدی از افعال مجرمانه، تولید کردن سود برای اشخاص یا گروههایی است که این افعال را

انجام می دهند. پولشویی که فرآیند مخفی کردن درآمدهای مجرمانه از منبع غیر قانونی آن می باشد

مجرمان را قادر میسازد تا از این منابع بدون به خطر افتادن منبع آنها بهره ببرند، فروش غیر قانونی

اسلحه، قاچاق، قاچاق دارو، فاحشگی، اختلاس، رشوه و کلاهبرداری کامپیوتری می توانند منافع کلانی را

تولید کنند اما آنچه در این مبحث قابل بررسی است آثار پولشویی است. به طور کلی پولشویی آثار و تبعات

زیادی دارد که مهمترین آنها به شرح ذیل است:

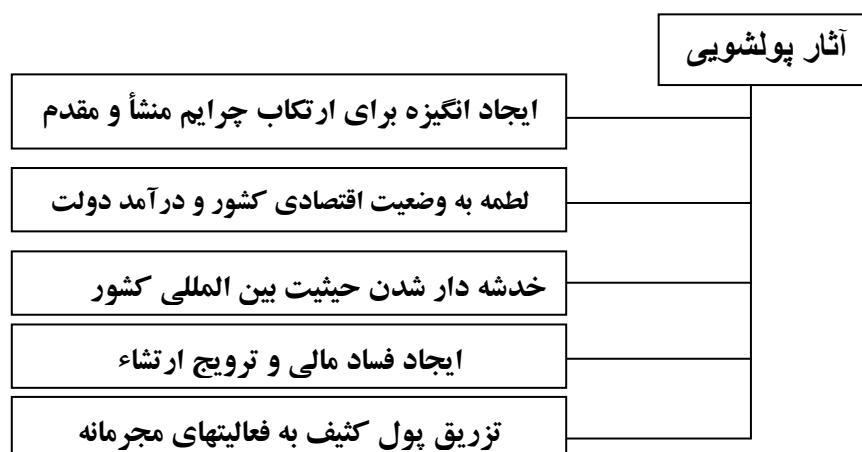
۱- **ایجاد انگیزه برای ارتکاب جرایم منشأ و مقدم:** اگر مجرمان مطمئن باشند که در صورت ارتکاب جرم می توانند عوائد حاصل از آن را به راحتی استفاده کنند بدون آنکه در چنگال قانون گرفتار شوند و آن اموال و ثروت نامشروع از آنان گرفته شود، برای ارتکاب جرم انگیزه بیشتری پیدا می کنند. یعنی اگر آنان بتوانند با پولشویی عوائد حاصل از جرم آن را از دید مأمورین و ضابطین دادگستری مخفی نمایند و با تبدیل و تغییر آن ظاهر قانونی به آن ببخشند، انگیزه شان برای ارتکاب جرایم منشأ تقویت می شود.

۲- **لطمه به وضعیت اقتصادی کشور و درآمد دولت:** پولشویی موجب آلوده شدن و بی ثباتی بازارهای مالی، بی اعتمادی مردم به نظام بانکی و مالی، تغییر شدید در نرخ بهره، خروج سرمایه از کشور، تضعیف بخش خصوصی، شکست برنامه های خصوصی سازی و کاهش کنترل دولت بر سیستم اقتصادی می شود.

۳- **خدشه دار شدن حیثیت بین المللی کشور:** چنانچه پولشویی در هر کشوری رواج و گسترش یابد، علاوه بر ایجاد مشکلات و معضلات عدیده داخلی و وجهه بین المللی کشور را نیز خدشه دار می کند، زیرا در جامعه جهانی کشورهایی که بهشت پولشویان محسوب می شوند از لحاظ اعتبار بین المللی تنزل پیدا میکنند مانع از سرمایه گذاری کشورهای دیگر و مبادلات سالم اقتصادی در سطح بین المللی میگردند.

۴- **ایجاد فساد مالی و ترویج ارتشاء:** پولشویی با ایجاد بی انضباطی مالی و توسعه اقتصاد زیر زمینی و سوق دادن نقدینگی به سمت فعالیتهای ناسالم، موجب توسعه فساد مالی در کشور میشود. در اینصورت پولشویان برای موفقیت در کار خود از ارتکاب اعمال مجرمانه ای مانند رشاء و ارتشاء ابایی ندارند و بدینوسیله موجب گسترش فساد مالی در رده های مختلف کارکنان دولت و نظام اقتصادی کشور می شوند. پرداخت مبالغ کلان رشوه چنانچه ردیابی شود تا حدود زیادی مربوط به همین مجرمان است.

۵-تزریق پول کثیف به فعالیتهای مجرمانه: پولشویان که ثروت نامشروع خود را از طرق مجرمانه به دست آورده اند عمدتاً ثروت نامشروع را به چرخه اعمال مجرمانه برمی گردانند، یا از روی عادت یا به دلیل تسهیل ارتکاب جرایم دیگر از پول کثیف به طور مکرر استفاده میکنند. همانطور که میدانیم افراد تروریست و کسانی که اقدام علیه امنیت کشورها و مردم می نمایند برای ارتکاب اعمال تروریستی نیاز به وجوه کلان و تجهیزات فراوان دارند که عمدتاً از طریق پول کثیف و از راه پولشویی به دست می آید و می توان نتیجه گرفت که یکی از آثار و تبعات جرم پولشویی، تزلزل امنیت کشور و بی ثباتی سیاسی است که در برخی از کشورها حتی به سرنگونی نظام حکومتی منجر گردیده است.

نتیجه گیری:

پولشویی پدیده شوم قرن بیستم و از پیامدهای دهکده جهانی و جهانی شدن است. لذا نمی توان در فقه برای آن تعریفی یافت. ولی از باب احکام ثانویه و احکامی که در آن قید اضطرار اخذ شده و در شرایط خاصی، حکم به موضوع تعلق میگیرد. در این احکام پولشویی دارای حرمت بوده و مرتکب آن مستحق

مذمت فعلی و فاعلی است و علاوه بر این، براساس عمومات و کلیات حرام است، از جمله آنها حرمت اکل مال به باطل و حرمت اعانت بر اثم میباشد.

این حرمت پولشویی و قابل مجازات بودن مرتکب آن بر اساس ادله متقن از قرآن اخبار و عقل است که پس از نقض و ابرام و رد اشکالات، حرمت آن آشکار گردیده و جای هیچ شبهه ای را باقی نمیگذارد. فرآیند پولشویی، براساس مبانی فقهی حرام و مرتکب آن، مستحق مجازات می باشد. باید متذکر شد که با بررسی مدارک و ادله پولشویی در فقه، در روند جرم انگاری، تحقیق و کشف این جرم تعارضاتی با قواعد فقهی و حقوقی دیده میشود. از جمله تعارض آن با قاعده لاضرر، تسلیط، ید، ممنوعیت تجاوز به حریم خصوصی اشخاص، اصل برائت و.... که با امعان نظر و دقت در ادله و تعریف پولشویی و نوع حکم آن که از احکام ثانویه است و قید اضطرار در آن اخذ شده و یا از عمومات حرمت آن استفاده میگردد و با نیم نگاهی به مصلحت جامعه اسلامی این تعارضات حل میگردد.

در نهایت نکانی را که به عنوان پیشنهاد در پایان این نوشتار متذکر می گردیم به شرح زیر است:

- ۱ - تدوین قانونی مطابق تر با مبانی حقوق داخلی و فقه اسلامی.
- ۲ - با توجه به پیچیدگی جرم پولشویی آموزش قضات در این زمینه کاملاً ضروری است.
- ۳ - جامعه حقوقی با بحث پیرامون ابعاد مختلف این جرم می تواند تا حدود زیادی راه را در عرصه عملی و صدور آراء توسط دادگاهها هموار نماید.
- ۴ - تشدید مجازات در فرضی که مرتکب جرم از کارمندان و مامورین دولتی باشد اعم از بخش دولتی و خصوصی.

۵- مصادره ابزار و آلات استفاده شده برای جرم پولشویی.

۶- پیش بینی فنون تحقیقاتی ویژه.

۷- تعیین تکلیف راجع به امتزاج اموال نامشروع با اموال مشروع مرتکب جرم.

۸- از حیث رعایت مفاهیم حقوقی، در ماده ۹ از قانون به جای کلمه ((استرداد عواید مجرمانه)) از کلمه ((مصادره اموال)) استفاده شود.

منابع و مأخذ:

- * پولشویی در حقوق ایران، محمد رضا عباسی
- * آشنایی با جرم پولشویی، معاونت آموزش قوه قضائیه
- * تدابیر پیشگیرانه و مجازات در قانون مبارزه با پولشویی، محمد باقر همتی
- * رابینسون، جفری؛ شست و شوی پول آلوده
- * باقرزاده، دکتر احد، پولشویی، نشر میزان
- * روزنامه اعتماد، شماره ۲۲۶۷ ((۹۰/۰۶/۳۱)) صفحه ۸ حقوق
- * سالار زارع، تسویه پژوهش های فقهی سال هفتم شماره چهارم
- * دشتی، ترجمه نهج البلاغه، خطبه ۱۵، ص ۳۸
- * محمد باقر گرایلی، پولشویی از منظر فقه و حقوق موضوعه
- * میر محمد صادقی، حسین، تطهیر و پاک نمایي اموال ناشی از جرم
- * تذهیبی، فریده؛ تطهیر پول، انتشارات زعیم، ۱۳۸۱
- * میر محمد صادقی، حسین؛ حقوق جزای بین الملل نشر میزان، ۱۳۷۷، ص ۱۳۳
- * کمیته معاضدت قضایی ستاد مبارزه با مواد مخدر، پولشویی، نشر وفاق، ۱۳۸۲
- * ساکی، حقوق کیفری اقتصادی

تقدیم به:

پیشگاه مولی الموحدين، امیرالمومنین، أسدالله الغالب، حیدر کرار، مظهر عدالت،
پیشگام در مبارزه با زراندوزی و فساد، آنکه تعرض به بیت المال را، حتی از برادر
خود نیز برنمی تابید.